

Het schilderij en Bonnard.

Natuurlijk vond Picasso het werk van Bonnard maar niks. Hij vond er namelijk niets in terug van zijn eigen standpunten. Picasso, de mees-tervechter, de toreador, die werkelijkheid en vorm in alles wat hij maakte naar zijn hand zette. Dit terwijl Bonnard het zocht in subtiele, kleine kleurnuances, voor het vastleggen van het grote licht – hierover verderop meer, en die minder aandacht besteedde aan de grote vorm. Wát een verschil!

Ik heb niet zo veel met Picasso. Diens machogedrag in werk en leven heeft me nooit erg geboeid. Heel soms wordt ik wel gegrepen door zijn speelsheid.

Bonnard. Uiteindelijk teruggetrokken in zijn kleine villa in Le Grannet, waar hij zijn beste werken maakte, aan de Cote 'd Azur. Waar zijn Martha overleed, kort voor de Tweede Wereldoorlog, en hij die oorlog steeds meer alleen was. Want reizen ging nauwelijks nog.

Zijn schilderijen zie ik zo voor me. Hoe ze ontstonden vanuit langdurig verf toevoegen, kleur toevoegen, niet zozeer de vorm volgend, maar juist de kleur ruimte gevend, die dan opeens zo een eigen weg ging, zijpaden kiezend, onderzoekend, en zich bijna los scheurend van het motief.

En dan op een warme ochtend, na de dagelijkse ochtendwandeling met de kleine honden, werd het schilderij door de meester met zachte doch besliste hand naar een zeker pad teruggedwongen. Totdat ze ergens, op het wankel punt tussen dwalend motief en Bonnards eigen wil, voldoende werd. Voldoende. Nooit af. Af bestond niet.

Er zijn nogal wat relaties tussen het werk van Bonnard en mijn eigen schilderijen. De zoektocht, is wellicht de belangrijkste. Het schilderij gaat vanaf een punt zijn eigen gang. Totdat ik besluit in te grijpen en vanaf dat nieuwe moment, een en ander duidelijk stel. Dat levert meestal het verrassendste werk op.

Terug naar Bonnard. Ik zie Bonnard als een schilder die een zekere Zenopvatting huldigde: hij evolueerde gedurende zijn leven naar het wezen van een Zen schilder. Hij was er zich wellicht niet van bewust want heeft er nergens over geschreven. Het Zen element is zeker ook te zien in zijn late zelfportretten. Vooral het schilderij waar de meester zich als een oude monnik, oogloos, heeft afgebeeld. Een en al innerlijk.

Maar Zen is vooral dit: Bonnard gaf gaandeweg het werken aan een schilderij zo veel ruimte aan het toeval in kleur, richting, en verfopbrengst, dat hij zich wel aan de verrassing over *moest* geven, aan het toeval. En hij vertrouwde er op dat op een dag alles goed zou komen. Al was het pas over een half jaar, een jaar, een paar jaren.

Maar het werk was nooit af.

De schilder bracht nog wat kleurtoetsen aan als het doek al een hele tijd aan een van de muren in de villa hing. Het werk eiste nog ergens wat blauw, of geel of groen, diepzwart. En het verhaal doet de ronde,

dat hij in het museum stiekem penseel en verf uit de jas haalde, om aan een tentoongesteld schilderij nog een kleurentoets toe te voegen.

Er zijn veel schilders voor wie kleur belangrijkste principe in hun werk is. Maar Bonnard is een colorist pur sang. Hij ging ver, begreep dat het schilderen van het licht de ultiemste vorm van kleuren schilderen is, en dat hij daarvoor vooral veel zoeken moest in de enorme rijkdom van de valse tinten. Die zouden het licht van de pure kleur tot volledige wasdom brengen.

En dat gebeurde. Al ging het nooit zonder slag of stoot. Gevecht met de Engel.

Ik hou van kleuren, heldere en valse, felle, lichte en grijzen.

Vaak is mijn compositie niet echt toereikend. Maar inmiddels weet ik waar ik zoeken moet: het veranderen van geel in oranje, kraplak in helderblauw, soms is het maar een eenvoudige lijn die om een andere kleur vraagt, zwart moet worden... En alles valt op zijn plak.

Wonderlijk.

Dit gepuzzel is juist een leuk en interessant aspect van het schilderen.

Die eenvoudige toevoeging in kleur, of verandering in kleur, maakt een werk sterker, verdiept de kleurencompositie.

De schilderijen worden er rijker door.

Hopelijk intenser. Verdiept, verinnerlijkt.

Peter de Volder oktober 2011